

RAFAELSKÝ STAVEBNÝ SLOH V RASTLINNEJ RÍŠI

Zážitok skutočného úžasu a obdivu na hranici tajomstva však ešte len príde, a to vo chvíli, keď porovnáme architektonické slohy rafaelského obdobia so stavbou rastlinnej ríše v prírode: Ak necháme na náš morálny a estetický zmysel pôsobiť ono rytmické decrescendo vežičiek gotickej alebo klasickej indickej katedrály, vidíme, že vytvára rovnaký morálny dojem, rovnakú estetickú kvalitu ako decrescendo rytmicky za sebou nasledujúcich a stále sa zmenšujúcich zvončekov konvalinky. A naporúdzi je hneď aj dôkaz, že tu nejde len o nejakú čisto náhodnú podobnosť: veď konvalinke sa už odjakživa v mágii pripisovala merkurická signatúra!⁸²

Bolo to pred 360 miliónmi rokov, v geologickom období nazývanom karbón, kedy sa po prvýkrát sklonila k Zemi Nebeská Panna. Táto nesmierne vznešená bytosť je vládkyňou šiesteho znamenia zverokruhu. Ona svojím neviditeľným dotykom vytvorila v rastlinnej ríši nový, dýchací orgán - list; a v zvieracej ríši hrudník a pľúca.

Prvá rastlina, v ktorej sa zrodil list, je papraď. Obrovské vejáre papradí boli typickou flórou karbónu. Papraď má vlastne celá tvar listu, je sama osebe listom a každá jej podčasť a podčasť podčasti opakuje ten istý tvar listu. Papraď je čistý vtelený rytmus: opakuje samú seba v stále sa zmenšujúcim decrescende v dokonale rytmickom poriadku. V papradi máme prapôvodný impulz Panny v jeho najčistejšej, ešte nepremenenej podobe.

Vo zvieracej ríši nachádzame takú dokonale rytmickú stavbu len na jednom mieste: v hrudnom koši, v jeho smerom nahor sa zmenšujúcich rebrách. Karbónska papraď sa podobá na hrudný kôš. A hrudný kôš skutočne vzniká v karbone, spolu s papraďou. Dovtedy rastliny nemali listy. A zvieraťá nemali hrudník; iba chrbticu bez rebier. Nebeská Panna vytiahla postupne zo stavcov rebrá, až kým sa vpredu nespojili, a vytvarovala hrudný kôš.

Ten **pravidelný, rytmický pohyb, onen rytmus, ktorého je gotická katedrála plná, nie je žiaden iný ako ten, čo žije v človeku v jeho strednom článku - v jeho rytmickej sústave - v pravidelnom vdychu a výdychu našich pľúc, v tlkote nášho srdca. A ono „rebové klenbovie“ a oporné oblúky dookola gotickej katedrály nie sú vo svojej podstate ničím iným ako výrazom tých istých síl, ktoré vystavali v ľudskom organizme hrudný kôš. A ten „prevzdušnený“ priestor vnútri katedrály, uprostred ktorého stojí „Kristov oltár“, je vlastne vnútro hrudníka a v ňom ľudské srdce.**

Ako *inak* - oveľa obsažnejšie - teraz znie výrok Rudolfa Steinera, že „*projekciou vlastných zákonitostí ľudského tela von do priestoru vzniká staviteľské umenie, architektúra*“.⁸⁰ A tiež jeho myšlienka, že rytmický systém je jediný liečivý systém; že obehový a rytmický systém je „tým lekárom“ v ľudskom organizme: „*Cirkulačné deje obsahujú nepretržitý liečivý proces... v tomto usmerňovaní obehového systému dýchacím systémom vidíte prapôvodný liečivý proces*“.⁸⁵

Máme teda: gotickú katedrálu, ktorá je premietnutím síl ľudského obehového a rytmického systému; „gotický“ sloh v prírode, napríklad v konvalinke, papradi, srdcovníku alebo v yzope; a nakoniec fakt, že rastliny s touto stavbou pôsobia liečivo na rytmický systém - srdce a pľúca - a ďalšie merkurické orgány.⁸¹ Tým sa kruh uzatvára.

Karbónske zvieraťá, prvé zvieraťá s hrudným košom a rebrami, boli plazy. Plazy sa vyvinuli v karbone. To je poznatok, ktorý paleontológia smela odhaliť pomerne nedávno. A predsa: už v tisíc rokov starom rabínskom

Gotika. Priechlie katedrály v Remesi, 13.-15. stor.

Kandarijama Mahadevov chrám v Khadžuráhu, 11. stor.

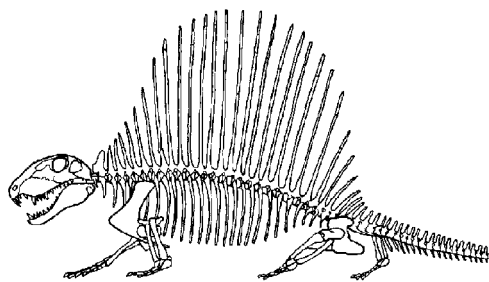
Konvalinka voňavá.

Rytmická pagoda. Chrám Horjūdži v Nare, 7. stor.

Papraď samčia.

Dimetrodon. Kostra plaza z konca karbónu a permu.

spise stojí, že Rafael „vládne nad zvieratami, ktoré sa plazia“.⁴⁶⁰

Spomedzi stromov je tradičným reprezentantom merkurického stromu brest (čes. jilm). V brestovom strome - to veru nie je ako v dube, alebo v nejakom inom strome. Krása brestového stromu je v tom, že v ňom je poriadok, pravidelnosť, rytmus; brest je architektonicky stavaný. Len sa musíme dívať očisteným okom duše - zušľachteným zmyslom pre krásno - a duch brestu rýdzo vnímajúcej duši v tichosti vydá, nepočuteľne vysloví svoje tajomstvo. To nie je žiaden náš subjektívny pocit alebo dojem - to je skutočné imaginatívne poznanie! Že to tak je, si ľahko preveríme porovnaním nezávislých pozorovaní dvoch botanikov - holandského botanika Fritsa Juliusa a talianskeho dendrológa Michaela Vescoliho. Keď počúvame, čo hovoria o breste, chvíľami strácame istotu, či hovoria o brestovom strome alebo o gotickej katedrále:

Michael Vescoli: „Bresty sú nápadné krásnou architektonickou stavbou vetvovia. Ich vetvy sú pravidelne rozostavané a rastú do rovnakej sily, krásnym oblúkom sa zdvíhajú nahor a potom skláňajú špičky viac či menej smerom nadol, ako vodotrysk so štyrmi lúčmi“.⁸³

Frits Julius: „A znova a znova je tu poznať ten sklon k tancu a rytmu... To najolastnejšie u brestu je pohyb, nádherný rytmický pohyb, ktorý sa stáva gestom“.⁸⁴

Jednou vetou: **Brestový strom, konvalinka a gotická katedrála sú vystavané v jednom a tom istom architektonickom slohu. A gotický stavebný sloh by sme mohli rovnako dobre nazvať aj konvalinkovým.** Ten, kto dal brestu jeho architektonickú stavbu, kto vtajil ten zázračný rytmus do zvončekov konvalinky, kto viedol ruky a srdcia staviteľov katedrál - to je archanjel Rafael! Nitky toho všetkého sa zbiehajú za hranicami hmotného sveta, v rukách jednej vznešenej archanjelskej bytosti.

Tu kdesi je počiatok ozajstnej úcty a obnovy náboženstva; tu sme sa dotkli cípu šatu jednej bytosti, ktorá prestupuje a nesie naše bytie s každým dychom a tepom nášho srdca. Tu hľadáme do onoho ticha za prahom viditeľných vecí, odkiaľ k nám zaznievajú tvorivé činy kozmických bytostí v tónoch a Slove, a vieme: oná „jednotná teória poľa“, „zjednocujúca teória všetkého“, o ktorej snívajú kvantoví fyzici, zostane pre nich navždy snom, kým sa nenaucia dívať aj „okom srdca“.